

2006. LX. ÉVFOLYAM 1. SZÁM / 3Sorsfordító esztendő. Adatok és források 1944/45 soproni eseményeihez / 35Csekő Ernő: Adatok és források a soproni zsidóság gazdasági megsemmisítéséről 1944-ben II. (Elvett házak, zár alá vett üzletek)134

35Csekő Ernő: Adatok és források a soproni zsidóság gazdasági megsemmisítéséről 1944-ben II. (Elvett házak, zár alá vett üzletek)¹³⁴⁽¹³⁴⁾

A náci Németország és a csatlós államok (báb)kormányainak embertelen tevékenysége eredményeként a II. világháború évei az európai zsidóság számára a történelemben szinte példa nélkül álló népirtás időszakát jelentették. Ekképp érthető, hogy a haláltáborok, az óriási embervesztés, és az azt megelőző teljes körű jogfosztás tényei mellett a Holocaust-kutatásnak csak másodlagos-harmadlagos fontosságú kérdéseit képezik a zsidóság megsemmisítésének gazdasági vonatkozásai, ami az etárgyú publikációk jóval gyéribb számában is megmutatkozik. Mindamellet a gettósítás, deportálás vidéki, egy-egy területhez, helyhez (megyéhez, városhoz) kötődő eseményeinek elmúlt két évtizedben, de inkább az utóbbi 15 évben megélnéknél kutatása mellett fokozódó figyelem kíséri a zsidóság anyagi kifosztásának körülményeit, módozatait is. Az országos folyamatokat vizsgáló kutatók, Kádár Gábor és Vági Zoltán munkássága¹³⁵⁽¹³⁵⁾ mellett ezt igazolják azok a feldolgozások, tanulmányok is, amelyek a helyi történeket igyekeznek feltárni (pl. Zala megye, Somogy, Kaposvár).¹³⁶⁽¹³⁶⁾ E sorba illeszthető e közlemény előzménye is, amelyben a soproni zsidóság anyagi kisémmizésének, javaitól való megfosztásának története kapcsán szóltunk az azt lehetővé tevő rendeletekről, az azt szolgáló intézkedésekről, a hatóságoknak a zsidók vagyonának megszerzéséért tett erőfeszítéseiről. Az ott közölt források tájékoztatnak a zsidó vagyon leltározásáról – ehhez kapcsolódóan a muzeális értékek sorsának kérdéséről –, valamint a „nacionalizált” zsidó vagyon sorsáról, a tárgyalt időpontig történt felhasználásának mikéntjéről.

Az alábbi közlemény jelentős részét két forrás szerkesztett közlése tölti ki.¹³⁷⁽¹³⁷⁾ A nacionalizált zsidó házakról, illetve üzletekről készült listák több tekintetben is nélkülözhetetlen forrásul szolgálnak. Egyrészt fontosak a politikátörténet, a zsidók üldözetésének, vagyonuk elvételének eseménytörténete szempontjából, másrészt nagyon komoly forrásértékkel bírnak témánk társadalomtörténeti szempontú megközelítése ³⁶száma. Ugyanis a soproni zsidóság háztulajdonlására, valamint a város kereskedelmi életében játszott szerepére vonatkozó adatok mellett e forrásokból a helyi zsidóság rétegződéséről, térbeli eloszlásáról is szerezhetünk ismereteket.

2006. LX. ÉVFOLYAM 1. SZÁM / 3Sorsfordító esztendő. Adatok és források 1944/45 soproni eseményeihez / 35Csekő Ernő: Adatok és források a soproni zsidóság gazdasági megsemmisítéséről 1944-ben II. (Elvett házak, zár alá vett üzletek)134 / A forrásokról és közlésük módjáról

A forrásokról és közlésük módjáról

A német megszállás, a Sztójay-kormány hivatalba lépését követően, 1944 áprilisában egymás után jelentek meg a hazai zsidóság gazdasági tevékenységet felszámoló, vagyonát lefoglaló rendeletek. Míg április 16-án jelent meg a zsidók vagyonát – az értékpapírjaik, ingóvagyonuk mellett az ingatlanukat is érintő – zár alá helyező 1600/1944. ME. sz. miniszterelnöki rendelet, addig néhány nappal később a zsidó üzletek és azok árukészletei kerültek zár alá (50500/1944. sz. K.K.M. rendelet).¹³⁸⁽¹³⁸⁾ Az egyik itt közlésre kerülő lista a bezárt, illetve zár alá vett üzletekről készült 1944. május 1-jei keltezéssel, a

polgármesteri hivatalban.¹³⁹⁽¹³⁹⁾ Elmondható, hogy a zsidó üzletek bezárása tárgyában más településeken, városokban készült számos listához, névjegyzékekhez képest jóval adatgazdagabb, hiszen nemcsak a tulajdonos nevét, üzletének nemét (típusát), hanem pontos elhelyezkedését is megadta.¹⁴⁰⁽¹⁴⁰⁾ Különösképp igaz az adatgazdagság a zsidó tulajdonban lévő házakról 1944 augusztus végén, szeptember első felében készült listára, amelyet a *zsidók anyagi és vagyoni jogi megoldására kirendelt kormánybiztosság* rendeletére szintén a polgármesteri hivatal állított össze.¹⁴¹⁽¹⁴¹⁾ A 185 zsidó házat tartalmazó jegyzék a következő adatokat tartalmazza:

- a, a ház tulajdonosának a neve,
- b, a ház fekvésének pontos megjelölése,
- c, a házban lévő lakások és üzlethelyiségek száma,
- d, az évi lak- és üzletbérek összege,
- e, a gondnok neve és lakása.

A közléssel kapcsolatban feltétlenül le kell szögeznünk, hogy nem a listák eredeti formának megfelelő publikálására törekedtünk, hanem kihasználva a szerencsés forrásadottságot, egyrészt a két lista adatait egymással is megfeleltettük, másrészt további, rendelkezésre álló források adatait is beépítettük. A két lista megfeleltetésének eredményeképp a zár alá vett üzleteket tartalmazó névjegyzék (ld. V. táblázat) adatsorát további adatsorral bővítettük: ez az üzletnek helyt adó épület tulajdonosának neve, ha az illető zsidó volt, vagyis szerepelt a zsidó házakról készült listán.¹⁴²⁽¹⁴²⁾ Ennél jelentősebb kiegészítésre volt mód a zsidó házakra vonatkozó jegyzék kapcsán, egyrészt a zsidó házakhoz kirendelt gondnokok által 1944 szeptember-októbertől folyamán 37 kitöltött bejelentőlapoknak,¹⁴³⁽¹⁴³⁾ másrészt az 1943. évi együttes állami adókiivetési lajstromoknak köszönhetően.¹⁴⁴⁽¹⁴⁴⁾ Míg a bejelentőlapok az épületek – szintekben megadott – magasságára vonatkozó adataival, illetve a lakások, szobák száma szerinti részletezésével inkább az épület- és lakásstatisztika terén szolgáltak információval (ezen adatokat dőlt betűvel tüntettük fel a IV. táblázatban), addig az adókiivetési lajstromok a háztulajdonosok foglalkozásnak megadásához nyújtottak segítséget, illetve vagyoni, jövedelmi rétegződés vizsgálatára adtak lehetőséget, de ezen adatok már egy másik táblázatban (ld. III.) kerülnek ismertetésre. Az előbbi adatok feltüntetése mellett ugyanakkor a gondnokokra vonatkozó adatok kimaradtak a IV. táblázatból.

A zsidó házakra vonatkozó bejelentőlapok (152 db.) nem fedik le teljes számban a listán szereplő házakat (185 db.) Ennek egyik magyarázata lehet, hogy a hiányzó lapok az idő során egyszerűen elkeveredtek. Viszont a bejelentőlapok 14 olyan házról is szolgáltatnak adatot, melyek a mintegy egy hónappal korábban összeállított jegyzéken nem szerepelnek. A listán szereplő 185 ház mellett, a csak bejelentőlapokon szereplő 14 ház adatai (végig dőlt betűvel szedve) is felkerültek a IV. táblázatba, így ott kerekben 199 ház szerepel.¹⁴⁵⁽¹⁴⁵⁾ A házjegyzék és a bejelentőlapok adatai közti további eltérések – így elsősorban bérösszegek nagysága és az üzletek száma terén, de a lakások számát illetően is – részben magyarázhatók azzal, hogy kb. hónapnyi eltérés volt a készítésük időpontja közt, másrészt a viszontagságos, egyúttal gyorsan változó állapotokkal. Azonban a házjegyzék és a bejelentőlapok legfontosabb adataiban (tulajdonos, a ház fekvése /címe/), egy-két névelírástól eltekintve (ld. a IV. táblázatnál) nem volt jelentősebb eltérés.

2006. LX. ÉVFOLYAM 1. SZÁM / 3Sorsfordító esztendő. Adatok és források 1944/45 soproni eseményeihez / 3Csekő Ernő: Adatok és források a soproni zsidóság gazdasági megsemmisítéséről 1944-ben II. (Elvett házak, zár alá vett üzletek)134 / A források adatain alapuló megállapítások

A források adatain alapuló megállapítások

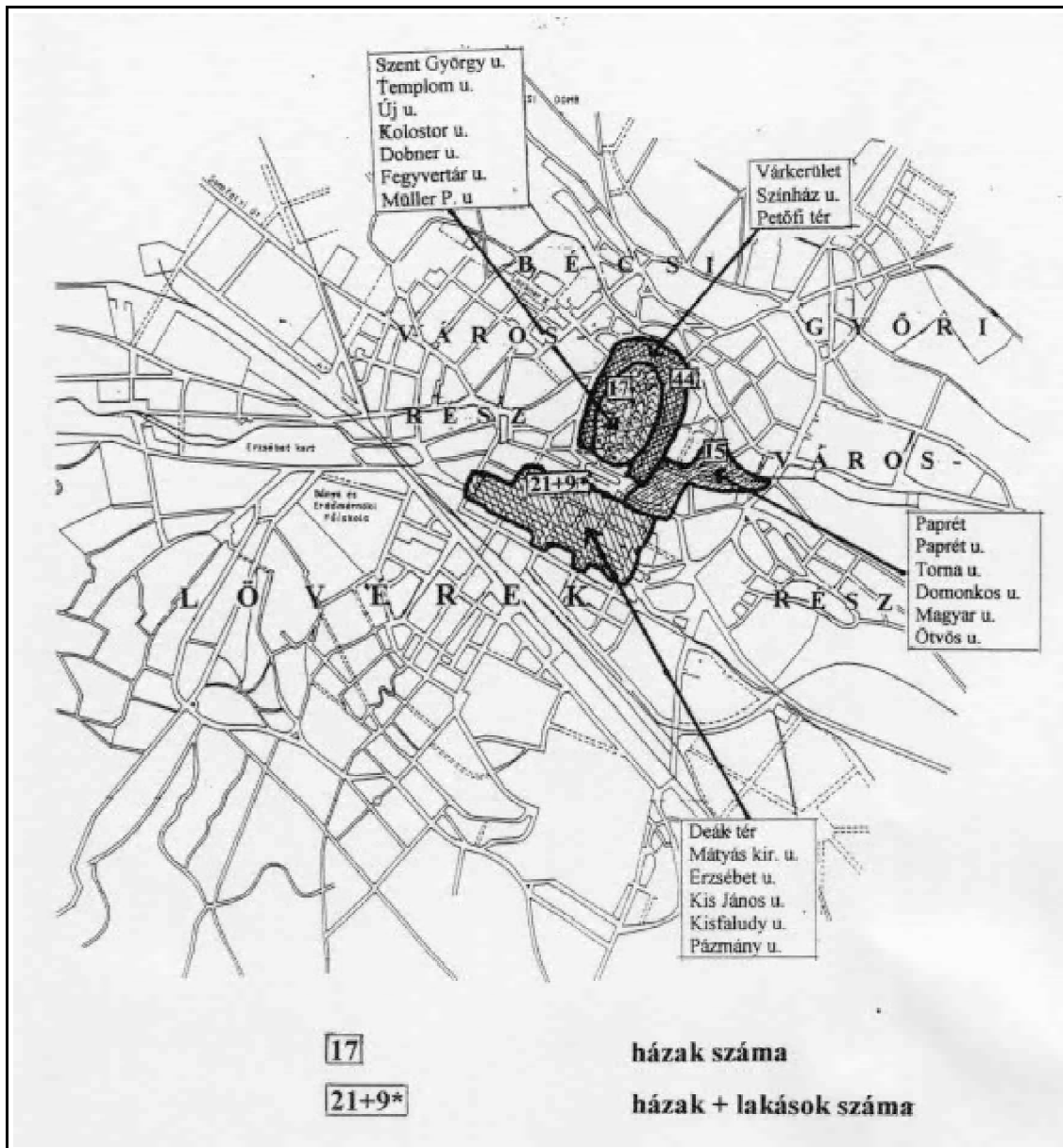
Hasonlóan hazánk más városaihoz, Sopronra is igaz volt, hogy a zsidóság üzletei és házai jellemzően a város centrális területein voltak találhatóak, amiképpen az önálló lakóingatlanokkal nem rendelkező zsidók többsége is e területeken lakott.¹⁴⁶⁽¹⁴⁶⁾ Ezt támasztották alá az 1930. évi népszámlálás adatai is, miszerint az izraelita felekezetűek (1885 fő) közel fele (47,37 %, 893 fő) a belvárosban élt. Érdekes módon a második legtöbben a Lövérekben¹⁴⁷⁽¹⁴⁷⁾ (izraeliták 25,19 %-a, 475 fő) laktak, amelyet a győri (fertői) városrész (13,31 %, 251 fő), illetve a bécsi városrész (11,61 %, 219 fő) követett.¹⁴⁸⁽¹⁴⁸⁾ Az izraelita felekezetűek városközpontba való sűrűsödését jelzi egy másik adatsor, miszerint a Belvárosban a számarányuk (16,57 %) többszörösen felülmúlta a város egészére vonatkoztatott ³⁸jelenlétüket (5,25 %). E koncentráció eredményeképp az izraeliták részaránya a város többi részén a városi átlag alatt maradt.¹⁴⁹⁽¹⁴⁹⁾ Hasonló területi koncentrációt konstataált – szintén az 1930-as adatokat alapján – a zsidóság háztulajdonlása tekintetében a neves statisztikus, Thirring Gusztáv is. Az akkor izraelita felekezetűek tulajdonában lévő házak száma (169) kapcsán Thirring megjegyezte, „köztudomású tény, hogy 1930 óta sok ház ment át zsidó tulajdonba.”¹⁵⁰⁽¹⁵⁰⁾ Az alábbiakban közölt házjegyzék (ld. IV. táblázat) a nagyobb végszám ellenére sem támasztja alá egyértelműen Thirring megállapítását, hiszen a faji rendeletek alapján 1944-ben összeírt lista nyilván számtalan olyan személy házáat tartalmazza, akik a népszámlások során valamelyik keresztény felekezet tagjaként kerültek felvételre. Mindenesetre a zsidó háztulajdonlás terén felülreprezentált Óváros területén, és az azt körülölelő Várkerület övezetében 1930-hez képest nem volt lényegi eltérés 1941-ben (ld. I. táblázat). Ekképp az is valószínűsíthető, hogy 1930–1944 közt a város egészét véve sem nőtt a zsidóság tulajdonában lévő házak száma.

I. táblázat: Az 1930-ban izraelita felekezetűek tulajdonában, 1944-ben zsidó tulajdonban lévő házak száma és részaránya az Óvárosban és a Várkerület övezetében¹⁵¹

(151) Városrész neve	1930		1944		1930
	izraelita tulajdonban lévő házak		zsidó tulajdonban lévő házak		házak össz. száma ^{*(152)}
	száma	%-a	száma	%	össz.
Óváros	14	18,18	17	22,07	77
Várkerület öve	45	28,66	44	28,02	157

Mivel a város e részein nem valószínű, hogy időközben építkezés történt volna, remélhetően nem kaptam torzított adatokat.

Az Óvárosban és Várkerület övezetén kívüli városrészek kapcsán feltétlenül szembetűnő, hogy a vasútvonalaktól délre eső területeken – gyakorlatilag a Lövérekben (az Alsólövérek, Borsmonostor, Felsőbüki Nagy Pál, Gesztenyés, Honvéd, Hunyadi, Székeles, Tünde, Wallner Ignác és Winkler utcákban, valamint a Nándor fasoron) – 1944-ben csak 19 ház volt zsidók tulajdonában, ami a városi értéknek csak közel 10 %-át tette ki.¹⁵²⁽¹⁵³⁾

391. térkép. A zsidó házingatlanok térbeli koncentrációja
(Seres Ilona által rajzolt alaptérkép felhasználásával készítette a szerző)

Ehhez kapcsolódva elmondható, hogy a régi külváros (a belső városfal és az egykorvolt külső városfal közti terület), jellemzően poncchterek illetve gazdapolgárok által lakott negyedeiben alig – így a Gazda, István bíró, Jégverem, Kis, Szeder utcákban egyáltalán nem – található zsidók tulajdonában épület.¹⁵³⁽¹⁵⁴⁾ A Sopron épületállományában sajátos szint képviselő, mezőgazdasági tevékenységhez idomuló, 40inkább falusias, mint városias, részházas városrészekhez képest a zsidóság házingatlanait a Várkerületen és az Óvároson kívül nagyobb számban a Deák téren és a Mátyás király utcában találhatjuk (ld. 1. térkép).¹⁵⁴⁽¹⁵⁵⁾ Így a Deák tér esetében 12, a Mátyás király utca kapcsán 13 tulajdonos nevét tartalmazza a bejelentőlapok adataival kiegészített 1944-es lista. (Azonban meg kell jegyeznünk, hogy Mátyás király utca esetében legalább 7 esetben /Mátyás kir. u. 5, 9./ nem ház, hanem csak öröklakás került felvételre /ld. IV. táblázat 79-85. sor/.¹⁵⁵⁽¹⁵⁶⁾ A Mátyás király utca újonnan, és a Deák tér nem sokkal régebben épült, emeletes házai mellett a Várkerület, a Szent György és Színház utca épületeiben voltak található azok a többlakásos, nagy(obb) bérházak, amelyek a Szent György és

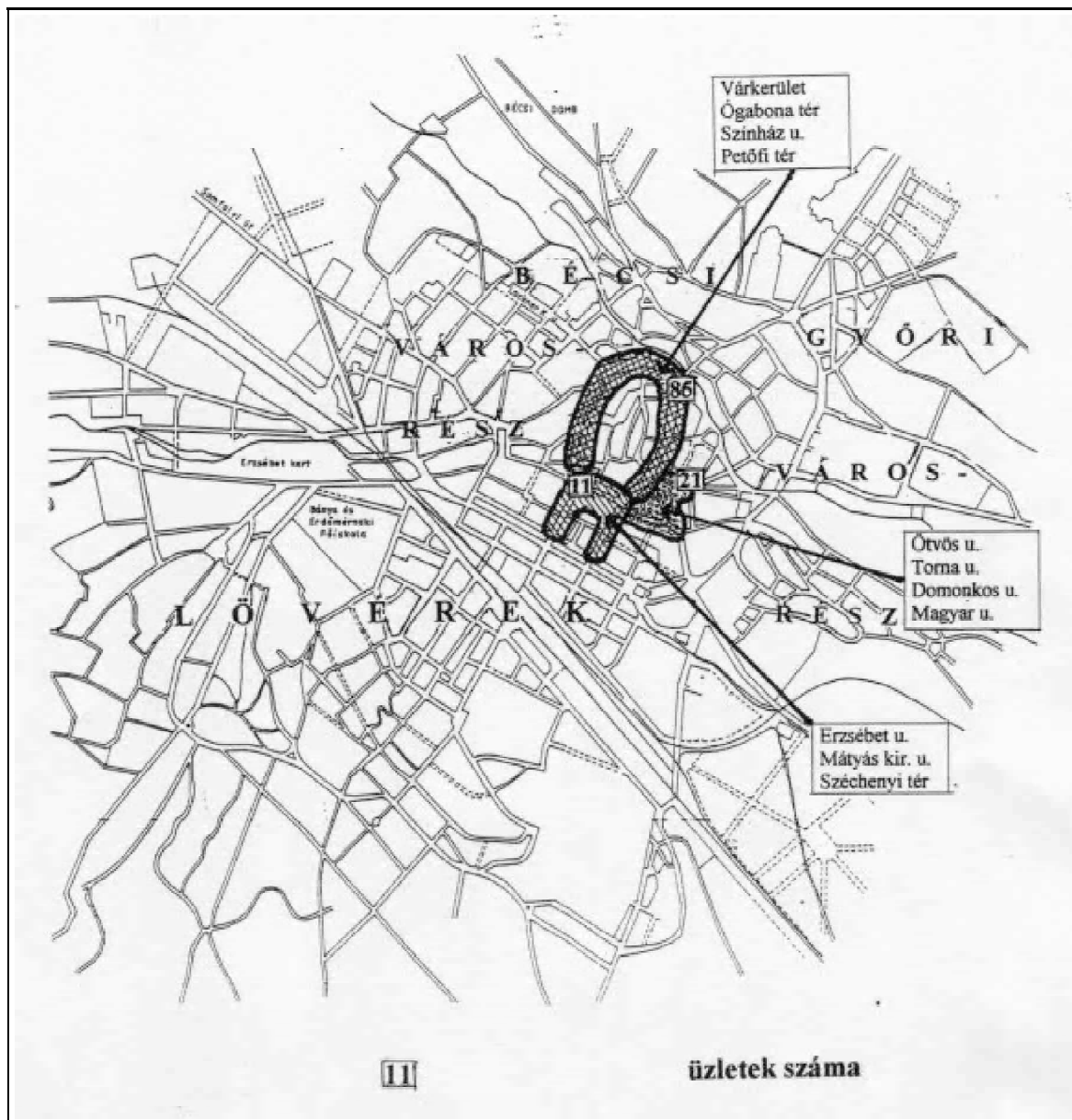
a Szín-ház utcák, de főleg a Várkerület esetében üzlethelyiségekkel társulva jelentős bevételekhez juttatták tulajdonosaikat. Az 1944 augusztusában-szeptemberében összeállított lista adatai alapján az üzletek és lakások kiadásából befolyt legnagyobb bérösszegekkel rendelkezőket a II. táblázat mutatja be.

II. táblázat: A legnagyobb háztulajdonosok a lakások és üzletek összesített bére alapján (1944)

név	tulajdonukban lévő			(ld. a sorszám a
	ház	lakás	üzlet	
	száma			
Steiner Emil	2	19	4	Ógabona t
Lederer Manó dr.	3	11	9	Várkerület 88, W
Spiegl Mór	1	22	8	Sz
Lengyel Árminné özv.	1	9	7	Vá
Meller Béla dr.	2	29	6	Balfi u.
Varga Jenő és Rózsi (Varga testvérek)	3	15	2	Dobner u. 5, Flanc
Gestetner Jenő	2	14	2	Deák tér
Grosz Miklós	1	11	-	Má
Weiler Béla dr.	3	23	2	Magyar u. 3, Nán
Füredi Sándorné özv.	1	12	2	Vá
Ungár Sándor Szigeti	1	9	-	D
Schwarz Sándor	1	6	3	R
Weiler Zsigmond és Zsigmondné	3	6	2	Csengery u. 23, D
Fodor Benőné özv.	4	14	-	Alsólövérv u. 46, M W
Mitzger László	1	15	4	F

Mint látható, a II. táblázatba bekerültek jelentős részének volt a fentebb említett, nagyobb épületekkel rendelkező utcákban (Várkerület, Mátyás kir., Színház u., Szent György u.) és a Deák téren háza, sőt némelyiküknél, így Spiegl Mór, özv. Lengyel Árminné, Grosz Miklós, özv. Füredi Sándorné és Ungár Sándor esetében egy, igaz nagy épület is elég volt, hogy [41](#)jövedelmezőség tekintetében a több házzal rendelkezők előtt járjanak. Sőt, a lakásokból és üzletekből befolyó bérösszeg tekintetében további, a táblázatba fel sem kerülő, több házzal rendelkező háztulajdonosokat is megelőztek. Így Gellis Emil és Emilné, aki 5 háznak, Hacker Jenő és Hacker Leó John dr. 3-3 háznak, Eisenstädter Elza, Schwarz József, Mangold Sarolta, dr. Tivadar Ignác, Krausz Lajos, Eisenstädter Róza, Reisinger Benőné, Braun Olga, Müller Fülöp, dr. Cohn Gyula, Schwarz Ignácné illetve Klier Márkus 2-2 háznak, míg Bartos Géznáné, Szekeres Aladár 1 háznak és 1 öröklakásnak voltak a tulajdonosai.¹⁵⁶⁽¹⁵⁷⁾ Érdekes adalék, miszerint a legkiterjedtebb háztulajdonos család a Hacker volt, melynek 8 tagja (Leó John dr., Lipót ifj., Samu, Jenő, Samuné özv., Mórné özv., Franciska, Manó) összesen 13 házzal került fel a listára.

2. térkép: A zsidó üzletek térbeli koncentrációja.

42A II. táblázat adatai is jelzik, hogy nem kevés épület rendelkezett több, némely esetben fél tucatnál is több üzlettel. Ha az 1. és 2. térképre tekintünk, azonnal láthatóvá válik a zsidó üzleteknek a zsidó tulajdonú házakhoz viszonyított erőteljesebb térbeli koncentrációja, egyúttal azt is konstatálhatjuk, hogy ez a koncentráció nagyrészen egybeesett a nagyobb épületekkel rendelkező utcákkal. Így elmondható, hogy az Óvárost körülölelő gyűrű (Várkerület, Ógabona tér, Színház u., Petőfi tér) és az abból kiágazó utcák (Ötvös, Torna, Újteleki, Erzsébet és Mátyás), szinte üzleti negyedek képezve, 119 üzlettel (74,84%-kal) részesedtek a városban található 159 zsidó üzletből. (Egyedül a Várkerületen 77 zsidók által működtetett üzlet volt található, ld. 2. térkép) Ami a zsidó üzletek elhelyezkedését más szempontból illeti – amint az 1944. évi jegyzék és a bejelentőlapok, illetve a zár alá vett üzletekről készített listák összevetéséből kiderül –, meglepően kicsi a házak és üzletek fekvése közötti átfedés. Így a 159 üzletből minden kétséget kizáróan csak 24-et minősíthetünk olyannak, ahol az üzlet működtetője, illetve az annak helyet adó épület tulajdonosa egy és ugyanaz. (Természetesen további valószínűsíthető esetek valamelyest növelhetik ezt az értéket.¹⁵⁷⁽¹⁵⁸⁾) Azonban már jelentősebb számot (74 üzlet)

kapunk, ha arról van szó, hogy az üzleteknek helyet adó házak zsidó tulajdonban voltak-e. Viszont ebből az is következik, hogy a zsidók üzleteik jelentős részét a keresztényektől bérelték, illetve a tulajdonukban lévő üzlethelyiségek nem kevés részét azoknak adták ki. Az a tény pedig, hogy viszonylag kevés azon háztulajdonos, akinek kereskedése saját házában volt, igen érdekes, hiszen akár a IV. táblázatra, akár a III. táblázatra tekintve megállapítható, hogy ennél jóval nagyobb számban voltak a kereskedelmi tevékenységet is folytató háztulajdonosok.

Mint a III. táblázatból kiderül, a háztulajdonnal rendelkező soproni zsidók közül a 32 legnagyobb adófizető jelentős része, szám szerint tizenketten kereskedelemmel foglalkoztak. Őket követik a gyárosok 6, a háztulajdonosok, magánzók és az értelmiség képviselői (2 ügyvéd, 1-1 orvos és GYSEV-tisztviselő) 4-4, valamint az iparosok 2 fővel. Természetesen a fizetett egyenes állami adóösszeg nagysága, a különböző adónemek eltérő adókulcsa miatt, nem feleltethető meg egy az egyben a vagyoni, jövedelmi viszonyoknak.¹⁵⁸⁽¹⁵⁹⁾ Mivel nem sikerült minden egyes háztulajdonnal rendelkező személy adóösszegét az adókiivetési lajstromban megtalálnunk, a fenti táblázatban szereplők köre nem tekinthető teljesnek. (A hiányzókat a IV. táblázat *foglalkozásra* vonatkozó oszlopának egyes személyek esetében történt üresen maradása jelzi.¹⁵⁹⁽¹⁶⁰⁾)⁴³ Bizonyára a háztulajdonnal nem rendelkező zsidók közül is többen bekerülnének a legnagyobb adófizetők közé, amiképp a háztulajdonosok közt is árulkodó jelek vannak más gazdasági tevékenység kényszerű abbamaradására. Így pl. Kóth Lipót (ld. IV. táblázat 183. sor) az 1943. évi adókiivetési lajstromban úgy van megadva bórkereskedőnek, hogy ezzel kapcsolatba hozható adót egyáltalán nem, csak házadót fizetett.

III. táblázat: A legnagyobb egyenes állami adót fizetők a háztulajdonnal rendelkezők közt (1943)

Név	Foglalkozás	Fizetett összes adó (P)
Hacker Lipót ifj.	téglagyáros	10936,18
Bartos Gézáné	ruhakereskedő	8437,01
Steiner Józsefné özv.	téglagyáros	8215,88
Lengyel Ármin özv.	magánzó	7722,68
Steiner Emil	téglagyáros	6796,82
Gellis Emil és Emilné	papírkereskedő	6698,93
Kopstein Samu	divatáru-kereskedő	6149,70 ^{*(161)}
Spiogl Mór	háztulajdonos	5347,46
Spitzer József	borkereskedő	4699,57
Weiler Béla dr.	ügyvéd	4628,91
Rosenberger Gyula és Jenő	papírkereskedő	4377
Müller Fülöp	fakereskedő	4334,18
Holczer Zsigmond	szabómester	4052,86
Kohn Árminé özv.	magánzó	3896,96
Mayer Dávidné özv.	épület-nagykereskedő	3513,04
Tycho Dávid	rőfőskereskedő	3360,93
Füredi Sándorné özv.	magánzó	3192,35

Név	Foglalkozás	Fizetett összes adó (P)
Rosenberger József és Józsefné	cégtárs, kereskedelem	3091,76 ^{*(162)}
Gross László dr.	nőorvos	3073,56
Weiler Zsigmond és Zsigmondné	kereskedelmi ügynök	2993,70
Hess Zsigmond	magánzó	2755,80
Mitzger László	háztulajdonos	2654
Hacker Béla dr.	téglagyáros	2496,20
Jacobi Sándor	szivarkagyáros	2423,52
Weisz Adolf/Adolfné	rőföskereskedő	2374
Weisz Jakabné	háztulajdonos	2295,47
Steiner Gyula és társa	téglagyáros	2135,90
Stadler Mórné özv.	mészárosiparos	2115,18
Deutsch Dávid	ügyvéd	2084,77
Goldschmied Mátyás	háztulajdonos	2027,17
Bilicz Dániel	GYSEV-intéző	2027,12
Winkler Dénes	drogista	2019,56

(Varga Testvérek /divat- és rövidáru-kereskedés/ illetve a Lederer Testvérek /textilkereskedés/ is bekerülnek az általuk fizetett adók összegével: Varga Testvérek részéről: Varga Testvérek /3960 P/, Varga Jenő /2596,85 P/, Varga Ferenc és Varga Testv. /1434,11 P/, Varga Ferenc és neje /206,64 p/ összege: 8197,6 P; Lederer Testvérek részéről: Lederer Testvérek /1056 P/, Lederer Manó dr. /1096 P/, Lederer Leó, József, Manó /5038,60 P/ összege: 7190,60 P)

⁴⁴Mivel 700 körül volt a soproni zsidók részéről a pénzügyigazgatóságnak tett vagyonbejelentések száma,¹⁶⁰⁽¹⁶³⁾ a helyi zsidóságtól 1944 drámai napjaiban lefoglalt 199 ház, bezárt 159 üzlet, illetve bevont 114 iparendély¹⁶¹⁽¹⁶⁴⁾ fényében megállapítható, hogy a soproni zsidóságra anyagi, gazdasági kifosztásuk előtt az önálló egzisztenciák túlsúlya volt jellemző. Ez még inkább így van, ha figyelembe vesszük, hogy az 1938-tól egymás után életbelépő zsidótörvények eredményeképp, országos összesítésben a zsidó üzletek és iparosok számában már 1943-ig jelentős csökkenés történt.¹⁶²⁽¹⁶⁵⁾ Az önálló egzisztenciák más zsidó közösségekhez viszonyított gazdagabb hálózatára utalnak azok a számértékek, amelyeket az izraeliták 1930. évi száma/1944-ben zár alá vett üzletek számának hányadosából kapunk.¹⁶³⁽¹⁶⁶⁾ Mindezt, valamint a zsidóság Sopron város gazdasági életében játszott szerepét, súlyát, annak szem előtt tartásával érdemes vizsgálni, hogy a helyi zsidóság összlétszámában és főképp részarányában, se a két világháború közti években, se a dualizmus időszakában nem érte el a Dunántúl hasonló léptékű (Győr, Szombathely, Nagykanizsa, Kaposvár) városaiban megfigyelhető mértéket. Jelen közlemény adataival, szinte csak pillanatfelvételszerűen, a jogfosztás állapotából volt módunk információkkal szolgálni a helyi zsidóság egykorvolt gazdasági potenciáljáról. Ez alapján is megállapítható, hogy a zsidóság két világháború közti társadalomtörténete elmélyültebb kutatást igényel, amelynek során megválaszolásra vár, hogy az 1938-tól életbelépő zsidótörvények hatása

miképpen és milyen mértékben érintette a soproni zsidóság gazdasági pozícióit.

* * *

A következőkben a IV. és V. táblázatban az elkobzott, elbirtokolt zsidó házak, illetve a zár alá vett zsidó üzletek listáját és adatait közöljük. A forrásról, a forrásközlés mikéntjéről a bevezetőben olvastak, és a táblázatokba foglalt adatokkal kapcsolatos eddig szóba került megjegyzéseken túl a további tudnivalókat ld. a táblázatoknál. A táblázatokba szerkesztett források közlését megelőzően, a könnyebb eligazodás kedvéért, az alábbiakban közlöm az időközben megváltozott nevű utcák egykori és mai elnevezését.

45. utca		utca	
régi neve	jelenlegi neve	régi neve	jelenlegi neve
Csendőr u.	Huszár u.	Manninger u.	Bánfalvi u., az Ágfalvi belváros felé eső szakasza
Domonkos u.	Móricz Zs. u.	Müller Paulin u.	Hátsó-kapu
Flandorffer u.	Táncsics M. u.	Nándorfásor	Ady Endre u.
Gesztenyés u.	Szent Margit u.	Póda Endre u.	Híd u., a Balfi u. és Pozsony u. közötti szakasz
Képezde u.	Csatkai E. u.	Prohászka O. u.	Bartók Béla u.
László kir. u.	Állomás u.	Wallner Ignác u.	Villa sor
Károly körút	Lövérek körút, a Károly-magaslati u-i kereszteződéstől a József Attila u-ig tartó szakasz*(167)		

IV. táblázat: Elvett zsidó házak Sopronban

(A: az emeletek száma, fsz.: földszint, 1: egy emelet, 2: két emelet; na.: nincs adat)

sor-szám	ház fekvése	tulajdonos neve	foglalkozás	A	lakások	
					száma	özettség
1	Alsólövérek u. 19.	Gergely István	kereskedő	na.	3	1
2	Alsólövérek u. 37.	Deutsch Dávid dr.	ügyvéd	1	5	4
3	Alsólövérek u. 46.	Fodor Benőné özv.	tűzelőanyagker	na.	1	1
4	Arany János u. 4.	Somlai Rezső	magántisztv.	fsz.	2	1
5	Balfi u. 4.	Meller Béla dr.		1	14	3
6	Balfi u. 74.	Breuer testvérek		na.	-	
7	Balfi u. 104.	Polgár József	vegyeskeresk.	fsz.	2	
8	Baross u. 8.	Politzer Sándor	háztulajdonos	2	11	4
9	Baross u. 16/18.	Mayer Leóné özv.	háztulajdonos	1	4	1
10	Bercsényi u. 12.	Hacker Leó John dr.	ügyvéd	fsz.	2	
11	Bezerédj u. 9.	Stern Fülöp	háztulajdonos	1	2	
12	Bécsi u. 45.	Gellis Emil	papírkereskedő		4	

sor- szám	ház fekvése	tulajdonos neve	foglalkozás	A	lakás	
					száma	ö l
13	Bécsi u. 8/I.*(168)	Gellis Emilné	háztulajdonos		11	2
14	Bécsi u. 8 / III.*(169)	Hacker Leó John dr.	ld. 10.	fsz.	1	
15	Bécsi u. 8/IV.*(170)	Gellis Emil	ld. 12.		2	
16	Bécsi u. 14.	Schwarz Zsigmond			9	1
17	Borsmonostor u. 4.	Tivadar Ignác dr.	nyug. tanár	na.	2	1
18	Borsmonostor u. 18.	Deutsch Zsigmond	nyug. váll.ig. özvegye		2	
19	Csendőr u. 18.+(171)	Kolb Jenőné	háztulajdonos	1	5	4
20	Csengery u. 23.	Weiler Zsigmond	keresk. ügynök		-	
21	Csengery u. 59.	Koritschoner Vilmosné özv.	téglagyáros	na.	1	1
22	Csengery u. 2.	Spitzer Lajos	m. tisztviselő	fsz.	1	
23	Csengery u. 36.	Spiegel Henrik	vaskereskedő	fsz.	2	1
24	Deák tér 6.	Hacker Lipót ifj.	téglagyáros	1	3	3
25	Deák tér 8.	Schiller Vilmosné özv.	háztulajdonos	1	4	2
4626	Deák tér 12.	Steiner Józsefné özv.++(172)	téglagyáros	1-2	4	2
27	Deák tér 22.	Kerpel Ignácné özv.	háztulajdonos	1	4	3
28	Deák tér 24.	Hacker Samu	háztulajdonos		2	1
29	Deák tér 45.	Gestetner Jenő	háztulajdonos	na.	7	7
30	Deák tér 26.	Weiler Zsigmondné	háztulajdonos		1	1
31	Deák tér 28.	Schiller Gábor	háztulajdonos	na.	3	1
32	Deák tér 44.	Fürst Zsigmondné özv.	járadékos	1	5	2
33	Deák tér 49.	Ungár Sándor Szigeti	háztulajdonos	2	9	9
34	Deák tér 58.	Eisenstädter Elza	háztulajdonos	1	7	4
35	Deák tér 60.	Schönberger Sándorné özv.	magánzó	1	4	2
36	Dobner u. 5.	Varga Testvérek	divatárkeresk..	2	5	2
37	Domonkos u. 15.	Goldschmied Mátyás	háztulajdonos	1	14	6
38	Erzsébet u. 6.	Hollós Rezsó, Lukács Lászlóné		1	2	1
39	Erzsébet u. 7.	Kopstein Árpád	háztulajdonos	na.	5	3
40	Felsőbüki Nagy Pál u. 12.	Szigeti Alfréd	MÁV-tisztviselő	fsz.	1	
41	Fegyvertár u. 3.	Frankl Gyuláné özv.	háztulajdonos	na.	6	1
42	Flandorffer u. 13.	Varga Testvérek	ld. 36.	2	5	4
43	Frankenburg u. 13.	Kováts Jenőné özv. dr.	háztulajdonos	fsz.	1	
44	Gesztenyész u. 14.	Nank Fülöpné özv.		na.	1	
45	Gesztenyész u. 16.	Schwarz József	divatárkeresk.	na.	1	
46	Győri u. 3.	Waltner Vilmosné	magánzó	na.	1	1
47	Győri u. 6.	Feigelstock Albertné	háztulajdonos	na.	8	3

sor- szám	ház fekvése	tulajdonos neve	foglalkozás	A	lakás	
					száma	ö
48	Halász u. 11.	Eisenstädter Róza	háztulajdonos	fsz.	2	
49	Halász u. 20.* (173)	Braun Olga	háztulajdonos	fsz.	1	
50	Halász u. 20.* (174)	Cohn Gyula dr.	ügyvéd		1	
51	Halász u. 22.	Braun Olga	ld. 51.	fsz.	4	1
52	Hátulsó u. 7.	Gestetner Jenő	ld. 29.	fsz.	7	3
53	Hegy u. 3.	Eisenstädter Elza	ld. 34.	1	11	2
54	Hegy u. 5.	Eisenstädter Róza	ld. 48.	fsz.	5	1
55	Híd u. 15.	Paschkuss Salamonné	borkereskedő	1	3	2
56	Honvéd u. 12.	Kohn Henrikné özv.		na.	1	
57	Höflányi u. 31.	Bognár Mór	gépkocsivezető	fsz.	1	
58	Hunyadi u. 32.	Bettelheim Lipótné özv.	ny. MÁV-felügy. özv.-e	na.	1	
59	Képezde u. 6. ***(175)	Izraelita hitközség			18	
60	Kis János u. 3.	Szekeres Aladár	GYSEV-főtiszt	na.	1	1
61	Kisfaludy u. 2.	Rátz Tibor dr. és Dezső	orvos, lakástul.	2	1	1
62	Kismartoni sor 22.	Hacker Jenő	háztulajdonos	na.	2	1
63	Kolostor u. 13.	Lipschitz Ferencné özv.	háztulajdonos	2	5	1
64	Kossuth u. 23.	Krausz Lajos	vegyeskeresk.		1	
65	Kossuth u. 27.	Kugel testvérek	ny. orvos özv.-e	na.	2	1
66	Kossuth u. 24.	Klaber Hugó dr.	háztulajdonos	1	2	1
67	Kőfaragó tér 3.	Stadler Mórné özv.	mészárosiparos	1	13	3
68	Kőszegi u.	Klein Márkus			1	
69	Kőszegi u. 19.	Oláh László fatelepe	fakereskedő	fsz.	2	
70	Kurucdomb sor 3.	Mayer Dávidné özv.	épületnagyker.	na.	6	1
71	Kuruckörút 79.	Hacker Leó John	ld. 10.	1	3	
72	Lackner K. u. 4.	Neumann Irén	háztulajdonos	1	4	2
4773	Lackner K. u. 14.	Stricker Jakab dr.	ügyvéd	na.	1	1
74	Lackner K. u. 16.	Weisz Adolf	rőföskereskedő	na.	4	2
75	László király u. 21.	Weiler Zsigmond	ld. 20.		5	5
76	Magyar u. 3.	Weiler Béla dr.	ügyvéd	1	14	4
77	Manninger u. 1.	Hoffmann Gyuláné	vegyeskeresk.	1	3	2
78	Manninger u. 3.	Fodor Benőné	ld. 3.		6	3
79	Mátyás kir. u. 5.	Goldschmied Gyula	Lakás-tulajdonos		1	
80	Mátyás kir. u. 5.	Bartos Gézáné	ruhakereskedő		1	1
81	Mátyás kir. u. 9.	Krausz Béla dr.		1	1	
82	Mátyás kir. u. 9.a.	Szekeres Aladár	ld. 60.	2	1	
83	Mátyás kir. u. 9.a.	Bilicz Dániel dr. ++(176)	GYSEV-intéző	2	1	

sor- szám	ház fekvése	tulajdonos neve	foglalkozás	A	lakás	
					száma	ö l
84	Mátyás kir. u. 9.a.	Mayer Ibolya	textilvegyész	2	1	1
85	Mátyás kir. u. 9.a.	Steiner Lajos dr.		2	1	1
86	Mátyás kir. u. 13.	Szüts Istvánné		2.	6	4
87	Mátyás kir. u. 15.	Alt Józsuáné özv.	baromfikeresk.	1	1	
88	Mátyás kir. u. 17.	Grosz Miklós		2	11	1
89	Mátyás kir. u. 23.	Mangold Sarolta	esernyőkeresk.		3	2
90	Mátyás kir. u. 34.	Steiner Gyula és tsa.	téglagyáros	na.	4	2
91	Mátyás kir. u. 36.	Gross László	nőorvos	2	3	2
92	Müller Paulin u. 1.	Schiller Albertné özv.		2	1	
93	Nándorfásor 3. ^{**} (177)	Jacobi Sándor	szivarkagyáros	3	3	
94	Nándorfásor 35.	Weiler Béla dr.	ld. 76.	fsz.	1	
95	Okai u. 26.	Neol. izr. hitközség			1	
96	Ógabona tér 12.	Steiner Emil	téglagyáros	2	9	5
97	Ógabona tér 16.	Nusbaum Miksa gyermek.	háztulajdonos	1	4	1
98	Ötvös u. 15.	Davidovits Jakab	üveges	1	5	1
99	Ötvös u. 2.	Mitzger Salamon	háztulajdonos	1	9	4
100	Ősz u. 12	Hacker Jenő	ld. 62.	fsz.	5	1
101	Papré 9.	Strasser Ármin dr.	körállatorvos	1	2	1
102	Papré 2.	Kohn Árminné özv.		1	6	4
103	Papré 6.	Müller Fülöp	fakereskedő	na.	3	
104	Papré 10.	Schischa Simon	ügynök	fsz.	3	
105	Papré 12.	Orth. izr. hitközség			-	
106	Papré 26.	Orth. izr. hitközség			9	3
107	Papré 5.	Müller Fülöp	ld. 103.		-	
108	Papré 5.	Müller Fülöp	ld. 103.		-	
109	Patak u. 19.	Nusbaum Alfréd	GYSEV-főfel.	fsz.	1	1
110	Patak u. 29.	Fellner Gyuláné özv.	GYSEV-tisztv. özv.-e	fsz.	1	2
111	Patak u. 45.	Gellis Emil	papírkereskedő		3	
112	Patak u. 10.	Mandl Vilmos		fél.	3	1
113	Pázmány u. 1.	Steiner Emil	ld. 96.	2	10	9
114	Petőfi tér 6.	Mitzger László	háztulajdonos	1	15	6
115	Pozsonyi u. 18.	Joachim Adolfné		na.	2	
116	Póda Endre u. 2.	özv. Schwarz Ignác ⁺⁺ (178)	vegyeskeresk.	fsz.	3	1
117	Prohászka u. 1.	Strasser Leóna	háztulajdonos	1	1	
118	Rákóczi u. 1	Schwarz Sándor			6	4

sor- szám	ház fekvése	tulajdonos neve	foglalkozás	A	lakás	
					száma	ö l
119	Rákóczi u. 37/41. +(179)	Spitzer József	borkereskedő	2	1	
120	Rákóczi u. 53.	Mellér Béla dr.		2	15	8
121	Rozália u. 4.	Steinhardt József	háztulajdonos		7	2
48122	Rozália u. 28.	Krausz Lajos	ld. 64.	1	6	1
123	Szt. György u. 19.	Bischitz Bernát [±] (180)	háztulajdonos	1	3	1
124	Szt. György u. 21.	Lőwinger Ferenc			4	2
125	Szt. György u. 2.	Berczeller Miksáné özv.		2	13	5
126	Szt. György u. 4.	Weisz Miksa	háztulajdonos	2	9	2
127	Szt. György u. 6.	Reiner Ignácné özv.	magánzó	2	16	4
128	Szt. György u. 18.	Weisz Jakabné dr.	háztulajdonos	1	6	2
129	Szt. György u. 24.	Lederer Mórné		2	5	2
130	Szt. Lélek u. 5.	Kóth Márkus	háztulajdonos	1	6	2
131	Szt. Lélek u. 13/I.	Heim Jakab	zsibárus	1	7	1
132	Szt. Mihály u. 7/III.* (181)	Hacker Jenő	ld. 62.	na.	4	
133	Szt. Mihály u. 9/I.* (182)	Leitner Jónás	vegyeskeresk.	fsz.	1	
134	Szt. Mihály u. 6.	Kern Adolf	vegyeskeresk.	na.	2	
135	Székeles u. 4.	Tivadar Ignác	ld. 17.		2	1
136	Színház u. 17.	Hacker Samuné özv.	magánzó	fsz.	4	
137	Színház u. 27.	Spiegl Mór [±] (183)	háztulajdonos	2	22	1
138	Színház u. 31.	Holczer Zsigmond	szabómester	1	10	4
139	Színház u. 14.	Rosenberger Jakabné	háztulajdonos		4	1
140	Színház u. 16.	Weiler Béla dr.	ld. 76.	1	8	5
141	Templom u. 11.	Engel Alfréd dr.	háztulajdonos	1	7	3
142	Templom u. 13.	Hacker Mórné özv.		1	6	1
143	Templom u. 24.	Pollák Arnoldné	háztulajdonos	2	10	4
144	Hacker-téglagyár	Hacker Lipót	ld.. 24.		16	
145	Torna u. 1.	Bischitz Mórné	háztulajdonos	1	2	1
146	Torna u. 18.	Klier Márkus			-	
147	Torna u. 22.	Bruckner Ignác	háztulajdonos	1	4	3
148	Templom u. 20.	Orth. izr. hitközség			5	1
149	Tünde u. 12.	Weisz István		1	2	
150	Új u. 4.	Hacker Franciska	magánzó	1	4	
151	Új u. 18.	Kohn Lipót	könyvelő	na.	7	1

sor- szám	ház fekvése	tulajdonos neve	foglalkozás	A	lakás	
					száma	ö l
152	Újteleki u. 3.	Rosenberger Gyula	papírkereskedő		9	2
153	Vadász u. 3.	Cohn Gyula dr.			3	1
154	Várkerület 11/13.	Singer Jenőné ⁺⁺⁽¹⁸⁴⁾	háztulajdonos	1-2	1	1
155	Várkerület 15.	Tycho Dávid	rőföskereskedő		4	3
156	Várkerület 21.	Orth. izr. hitközség		na.	1	
157	Várkerület 23.	Somogyi Aladár		1	1	
158	Várkerület 29.	Fischer Emil	háztulajdonos	na.	1	
159	Várkerület 31	Gestetner Miksáné	terménykeresk.		-	
160	Várkerület 35.	Klier Márkus			-	
161	Várkerület 37.	Schwarz Ignácné	Ld. 116.	na.	-	
162	Várkerület 45.	Fischer Árpád			3	1
163	Várkerület 51/53.	Kopstein Samu	divatárkeresk.	2	2	1
164	Várkerület 55.	Varga Jenő és Rózsi	ld. 36.		5	2
165	Várkerület 57.	Weisz Lipót			-	
166	Várkerület 59.	Schwarz Márton			-	
167	Várkerület 61.	Schwarz József	Ld. 45.	2	4	2
168	Várkerület 63.	Breuer Dávidné	illatszerkeresk.		-	
169	Várkerület 65.	Glaser Béla		fsz.	-	
170	Várkerület 71.	Hess Zsigmond	magánzó	2	3	1
171	Várkerület 83.	Winkler Dénes	drogista	1	-	
172	Várkerület 89.	Schlesinger Aladárné	háztulajdonos	na.	4	1
49173	Várkerület 95.	Mangold Sarolta	ld. 89.	1	1	
174	Várkerület 105.	Schiller Samuné özv. ⁺⁺⁽¹⁸⁵⁾		na.	-	
175	Várkerület 107.	Kohn Árminné özv.	magánzó	na.	4	2
176	Várkerület 107/a.	Bartos Gézáné	ld. 80.	1	-	
177	Várkerület 111.	Schwarz Alfréd	cukorkaker.	1	1	
178	Várkerület 111.	Rosenberger József	cégtárs	1	2	
179	Várkerület 113/115.	Schwarz Árminné özv.	kötödetulajd.	1	5	1
180	Várkerület 121.	Lengyel Árminné özv.	magánzó	2	9	5
181	Várkerület 6.	Bischitz Béla	háztulajdonos		6	2
182	Várkerület 34.	Gellis Emil	papírkereskedő		6	1
183	Várkerület 50.	Koth Lipót	bőrkereskedő	1	9	2
184	Várkerület 58/I. ^{*(186)}	Reisinger Benőné	gépkkereskedő		3	
185	Várkerület 58/II. ^{*(187)}	Glatz Lászlóné	magánzó		2	1

sor- szám	ház fekvése	tulajdonos neve	foglalkozás	A	lakás	
					száma	ö
186	Várkerület 62.	Kopstein Lipótné	magánzó		1	1
187	Várkerület 68.	Frischmann Bernátné	háztulajdonos	1	3	2
188	Várkerület 74.	Füredi Sándorné özv.	magánzó		12	5
189	Várkerület 84.	Breuer Mórné özv.			6	4
190	Várkerület 88.	Lederer Manó dr.	ügyvéd	2	8	5
191	Várkerület 92.	Braun Zsigmond	kalapos			
192	Vörösmarty u.6.	Gross István	műsz. tisztv.	na.	2	1
193	Walnner I. u. 8/a.	Hacker Manó	háztulajdonos	1	3	
194	Wallner Ignác u. 24.	Lederer Manó dr.	ld. 190.	fsz.	2	1
195	Wallner Ignác u. 9.	Drock Jenő			4	1
196	Winkler u.3.	Fodor Benőné özv.	ld. 3.	na.	6	3
197	Winkler u. 6.	Fodor Benőné	ld. 3.	na.	1	
198	Zárányi u. 8.	Lederer Manó dr.	ld.. 190.	fsz.	1	
199	Zárányi u. 12.	Reisinger Benőné	Ld. 184.	fsz.	1	

A listához képest a bejelentőlapokon több tulajdonos szerepel a következő esetekben (a férjeket, feleségeket nem részletezzük, zárójelben a sorszám): Kolb Jenőné és Mellér Pál (19), Gestetner Jenő és Aladár (29. és 52), Fürst Zsigmondné özv. és Tsa. (32), Eisenstädter Elza és Tsa. (34), Neumann Irén és Miksa (72), Steiner Emil és Gyula (113), Mitzger László és Tsa. (114), Bischitz Bernát és Tsa. (123), Bruckner Ignác és Kalisch Simon (147), Schwarz Ignác és Lajos (161), Schlesinger Aladárné és Szigeti Lajos (172), Kóth Lipót, Mózes, Adolf (183). A Gestetner Jenő és Aladár (29 és 52) illetve Steiner Emil és Gyula (113) a II. táblázatban is szerepel.

Az 1943. évi adókimutatási lajstrom Sopronon kívül tüntette fel a következők tartózkodási helyét (zárójelben a sorszám): dr. Deutsch Dávid (2) – Kapuvár; Politzer Sándor (8) – Bécs; Hacker Samu (28) – Körmend; Hacker Jenő (62, 100, 132) – Bécs; Neumann Irén (72) – Budapest; Singer Jenőné (154) – Dunaszerdahely; Bischitz Béla (181) – Dél-Amerika; Gatz Lászlóné (185) - Somorja

50V. táblázat: Zár alá vett zsidó üzletek Sopronban

sor- szám	üzlet			üzlet tulaj
	helye	tulajdonosa	típusa	
1	Balfi u. 104.	Polgár József	vegyeskereskedés	saját
2	Berzsenyi D. u. 1.	Mandl Izidor	vegyesáru-kereskedés	
3	Csengery u. 1.	Friedmann Árpád	fakereskedés	
4	Csengery u. 88.	Lőwinger Ferenc	ásványolaj-kereskedés	
5	Deák tér 50.	Polgár Ernő	vegyeskereskedés	
6	Domonkos u. 17	Knöpfler Imre	úri és női divatáru	
7	Erzsébet u. 6.	Blum Jakabné özv.	csemege-kereskedés	Holl

sor- szám	üzlet			üzlet tulaj
	helye	tulajdonosa	típusa	
8	Erzsébet u. 7.	Krausz Imre	rövid-, kötött-, textilkereskedés	Kop:
9	Erzsébet u. 7.	Krausz Imréné	női divatáru	Kop:
10	Erzsébet u. 9.	Ráberger Miklósné	kézimunka-, rövidárukeresk.	
11	Erzsébet u. 17.	Révész Samu	vegyeskereskedés	
12	Ezüst u. 2.	Gestetner Andor	rövidáru-kereskedés	
13	Fapiac 1.	Beim Zsigmond	vegyesáru-kereskedés	
14	Fegyvertár u. 3.	Friedmann Miklósné	antikvárkereskedés	Fran
15	Halász u. 11.	Polgár Imre	vegyeskereskedés	Eisei
16	Halász u. 22.	Windholz Zsigmondné	vegyeskereskedés	Brau
17	Höflányi u. 34.	Bognár Margit	vegyeskereskedés	
18	Hunyadi J. u. 32.	Bakonyi Andor	fűszer- és csemegekereskedés	Bette
19	Ikvahíd 1.	Schiff Imre	festék-, illatszerkereskedés	
20	Ikvahíd 2.	Kóth Mór	bőrkereskedés	
21	Káposztás u. 2.	Schwarz Zoltán	fakereskedés	
22	Károlykörút	Goldschmied Szerafin	illatszer-kereskedés	
23	Kismartoni sor 2.	Klein Márkus	papír-nagykereskedés	
24	Kismartoni sor 2.	Klein Rezső	papír-nagykereskedés	
25	Kőszegi u. 19.	Oláh László	fakereskedés	saját
26	Kurucdombsor 3.	Mayer Dávid	építkezési anyagkereskedés	saját
27	Magyar u. 8.	Gergely István	ásványolaj és termékei keresk.	
28	Manninger u. 1.	Hoffmann Gyuláné özv.	vegyeskereskedés	saját
29	Mátyás kir. u. 3.	Goldhamer Jolán	szövött, rövidáru-kereskedés	
30	Mátyás kir. u. 5.	Rónai Alfrédné özv.	játékkereskedés	Bart
31	Mátyás kir. u. 7.	Kosztolitz Mihály	rövidáru-kereskedés	
32	Mátyás kir. u. 15.	Blum Alfrédné özv.	papírkereskedés	Alt J
33	Mátyás kir. u. 15.	Heim Emil	vegyeskereskedés	Alt J
34	Müller P. u. 2.	Rosenberger Zsigmond	vegyeskereskedés	
35	Ógabona tér 1.	Breuer Ármin	halkereskedés	
36	Ógabona tér 8.	Lówy Imre	rövidáru-kereskedés	
37	Ógabona tér 8.	Schwarz Samu	rövidáru-kereskedés	
38	Ógabona tér 12.	Kremsir Béla	rövidáru-kereskedés	Steir
39	Ógabona tér 12.	Kremsir Dávid	rövidáru-kereskedés	Steir
40	Ógabona tér 42.	Mandl Vilmosné	vegyeskereskedés	
41	Ötvös u. 1.	Zollschan Károly	ecetkereskedés	
42	Ötvös u. 2.	Goldschmied Jenő	gépkkereskedés	Mitz
43	Ötvös u. 9.	Fischer Lajos	vegyesáru-kereskedés	
44	Ötvös u. 11.	Glaser Jenőné	rövidáru-kereskedés	

sor- szám	üzlet			üzlet tulaj
	helye	tulajdonosa	típusa	
45	Ötvös u. 11.	Spitzer Ignácné	ékszer- és órakereskedés	
5146	Ötvös u. 14.	Luhria Náthánné	szénsavkereskedés	
47	Ötvös u. 14.	Werndorfer József	óra- és ékszerész	
48	Ötvös u. 15.	Davidovits Dávid	vegyeskereskedés	Davi
49	Ötvös u. 15.	Davidovits Jakab	üvegkereskedés	saját
50	Ötvös u. 15.	Davidovits Simon	vegyeskereskedés	Davi
51	Ötvös u. 15.	Rubinstein Ármin	textilhulladék-kereskedés	Davi
52	Petőfi tér 5.	Schwarz Ferenc	vas- és háztartási cikk-keresk.	
53	Póda Endre u. 2.	Schwarz Ignácné özv.	vegyeskereskedés	saját
54	Rákóczi u. 18.	Friedmann Ernő	épületfa- és építkezési anyagkeresk.	
55	Rákóczi u. 39.	Wetzler Jenő	táskakereskedés	
56	Szt. György u. 2.	Knöpfler Rudolf	ószeres	Berc
57	Szt. György u. 18.	Neufeld László	vegyeskereskedés	Weis
58	Szt. György u. 18.	Neufeld Gyula	óra-nagykereskedés	Weis
59	Szt. György u. 21.	Weiler Gyula	zsbárus	Lów
60	Szt. Lélek u. 5.	Kóth Márkus	óra- és ékszerkereskedés	saját
61	Szt. Lélek u. 13.	Heim Jakab	bútor- rőfőskereskedés	saját
62	Szt. Mihály u. 6.	Kern Manó	vegyeskereskedés	Kerr
63	Szt. Mihály u. 9	Leitner Jónás	vegyeskereskedés	saját
64	Széchenyi tér 17.	Spitzer Ernő	fűszer- és csemegekereskedés	
65	Színház u. 4.	Schwarz Dezső	rőfös, divatáru-kereskedés	
66	Színház u. 5.	Váradi Vilmos	könyv- és papírkereskedés	
67	Tallián u.	Müller Fülöp	fakereskedés	
68	Templom u. 21.	Fux Jenő	rővidáru-kereskedés	
69	Templom u. 24.	Raab Jenő	vegyeskereskedés	Pollá
70	Torna u. 1.	Baum Elemér	könyv- és papírkereskedés	Bisci
71	Torna u. 2.	Braun Zsigmond	villanyszerelési cikkesk.	
72	Torna u. 2.	Braun Zsigmondné	n.a.	
73	Torna u. 2.	Rosenstingl József	régiségkereskedés	
74	Torna u. 10.	Somló Jenőné	kézimunka-kereskedés	
75	Torna u. 18.	Hesz Emilné	ószeres	Klier
76	Torna u. 22.	Breuer Ede	épületfa-kereskedés	Bruc
77	Új utca 6.	Schiller Sándorné	vegyeskereskedés	
78	Újteleki u. 3.	Rosenberger Testvérek	papírkereskedés	Rose
79	Újteleki u. 15.	Rosenberger Ödön	rőfös-, rövidáru-kereskedés	
80	Újteleki u. 23.	Pscherhofer Adolfné	vegyeskereskedés	
81	Újteleki u. 30.	Kern Adolf	vegyeskereskedés	

sor- szám	üzlet			üzlet tulaj
	helye	tulajdonosa	típusa	
82	Várkerület 6.	Waltner Imréné özv.	fűszer- és vegyeskereskedés	Bisc
83	Várkerület 7.	Zimmermann Józsefné	gyümölcskereskedés	
84	Várkerület 9.	Breuer Lipót	vegyeskereskedés	
85	Várkerület 9.	Fux Albert	rövidáru-kereskedés	
86	Várkerület 9.	Spilmann Hermin	rövidáru-kereskedés	
87	Várkerület 9.	Weisz Henrik	rőföskereskedés	
88	Várkerület 15.	Tychó Janka és fia	rőfös	(sajá
89	Várkerület 19.	Spitzer Samuné	divatáru-kereskedés	
90	Várkerület 21.	Koppel Ferenc	festék-, illatszer- és háztartáskeresk.	Orth
91	Várkerület 21.	Schiller Lajosné	divatáru-kereskedés	Orth
92	Várkerület 23.	Deutsch Irén	bőrkereskedés	Som
93	Várkerület 23.	Somogyi Aladár	textiláru-kereskedés	saját
94	Várkerület 24.	Fonyó Jenő	bizományi, gázkereskedés	
95	Várkerület 24.	Pscherhofer Jenő	rőfös, rövidáru-kereskedés	
96	Várkerület 24.	Weisz Artur	hordókereskedés	
5297	Várkerület 28.	Eisenstadter Manó	zsibárus	
98	Várkerület 29.	Fischer Emil	rövidáru-kereskedés	saját
99	Várkerület 29.	Latzer Mórné özv.	edénykereskedés	Fisc
100	Várkerület 31.	Goldner Benő	rőföskereskedés	Gest
101	Várkerület 32.	Müller Béláné	rőfös, rövidáru és játékkereskedés	
102	Várkerület 34.	Boros László	kosárkereskedés	Gelli
103	Várkerület 34.	Gellis testvérek	papír-nagykereskedés	saját
104	Várkerület 35.	Klier Márkus	óra- és ékszerkereskedés	saját
105	Várkerület 37.	Schwarz Ignác és Lajos	cipőkereskedés	saját
106	Várkerület 43.	Lederer Hermann	férfikonfekció	
107	Várkerület 49.	Kóth Izidor	óra- és ékszerkereskedés	
108	Várkerület 50.	Kóth Lipót cég	bőr- és cipéskellék-keresk.	saját
109	Várkerület 51.	Kopstein Samu bej. cég.	textilkereskedés	saját
110	Várkerület 55.	Varga Testvérek	textil-, divatáru-kereskedés	saját
111	Várkerület 56.	Fischer Mihály	divatáru-kereskedés	
112	Várkerület 56.	Knöpfler Ignác	rövidáru-kereskedés	
113	Várkerület 57.	Weisz Lipótné özv.	házcipő-kereskedés	saját
114	Várkerület 58.	Koppel Konrád	edény- és porcelánkereskedés	Reis
115	Várkerület 58.	Schreiber Samu	gépkereskedés	Reis
116	Várkerület 61.	Schwarz József	divatáru-kereskedés	saját
117	Várkerület 62.	Kopstein Lipót bej. cég	bútorkereskedés	saját
118	Várkerület 63.	Breuer Dávid	illatszer-kereskedés	saját

sor- szám	üzlet			üzlet tulaj
	helye	tulajdonosa	típusa	
119	Várkerület 68.	Grósz Sámuelné	vegyeskereskedés	Frisc
120	Várkerület 69.	Stössel Emil	óra- és ékszerkereskedés	
121	Várkerület 71.	Kluger Pál	posztókereskedés	Hess
122	Várkerület 72.	Ábrahám László	rövidáru-kereskedés	
123	Várkerület 72.	Gewürtz Márkus	acéláru-kereskedés	
124	Várkerület 72.	Glaser Béla	mű- és régiségkereskedés	
125	Várkerület 72.	Koppel Márton	bőrkereskedés	
126	Várkerület 74.	Breuer Jakab	nyomda- és papírkereskedés	Füre
127	Várkerület 74.	Drach Nándorné	ószeres	Füre
128	Várkerület 78.	Breuer Mihály	fűszer- és tejtermékkeresk.	
129	Várkerület 78.	Hoffmann Sándor	textil- és rövidáru-kereskedés	
130	Várkerület 80.	Spitzer Józsefné özv.	zsbárus	
131	Várkerület 81.	Sperlinger Vilmosné	kötött szövöttáru-kereskedés	
132	Várkerület 84.	Breuer Arnold	piperecikk-kereskedés	Breu
133	Várkerület 84.	Breuer Testvérek	vegyeskereskedés	Breu
134	Várkerület 84.	Steinhóf Sándor	kalapkereskedés	Breu
135	Várkerület 87.	Winckler Samu	divatáru-kereskedés	
136	Várkerület 88.	Lederer Testvérek	textiláru-kereskedés	Lede
137	Várkerület 89.	Heitler Tivadar dr.	cipőkereskedő	Schl
138	Várkerület 90/a.	Raab Jakabné özv.	halkereskedés	
139	Várkerület 94.	Raab Márton	gyümölcs- és élelmiszerkeresk.	
140	Várkerület 95.	Mangold Sarolta	esernyőkereskedés	saját
141	Várkerület 97.	Kopstein Ernő	óra- és ékszerkereskedés	
142	Várkerület 105.	Fux Miksa és tsa.	női konfekciókereskedés	Schi
143	Várkerület 107.	Hirschl Jenő	ruha- és kalapkereskedés	Koh
144	Várkerület 109.	Ádler Mór	óra-és ékszerkereskedés	
53145	Várkerület 111.	Fürst és Rosenberger	rőfőskereskedés	Rose
146	Várkerület 111.	Schwarz Alfréd	cukorkakereskedés	Rose
147	Várkerület 113.	Schwarz Jenőné özv.	cipőkereskedés	Schv
148	Várkerület 117.	Braun Miksa	óra-, óraalkatrész-, ékszerker.	
149	Várkerület 119.	Bresnitz Vilmos	textilkereskedő	
150	Várkerület 119.	Drach Jenő	bútor, villanyszerelési cikkek	
151	Várkerület 119.	Krausz Izidorné özv.	divatáru-kereskedés	
152	Várkerület 119.	Neufeld József	óra- és ékszerkereskedés	
153	Várkerület 119.	Rosenheim Zsigmond	ruhakereskedés	
154	Várkerület 121.	Beer Nővérek és. Tsa.	női és férfi divatáru	Leng
155	Várkerület 121.	Lengyel Ármin	rövidáru-kereskedés	saját

sor- szám	üzlet			üzlet tulaj
	helye	tulajdonosa	típusa	
156	Várkerület 131.	Huszár Sándor	szőlőkaró- és építőanyag-kereskedés	
157	Várkerület 133.	Winckler Dénes	drogéria	
158.	Ötvös u. 6.	Schiff Gusztáv	vas- és műszakcikk-keresk.	
159.	Várkerület 94.	Löwinger Ferencné	benzinkereskedés	

J E G Y E É K.

Az 50.500/1944.K.K.M.sz.rendelet értelmében az üzletek bezárásáról tett bejelentésekről.

Folyó szám:	N É V :	T E L E P H E L Y:	A Z Ü Z L E T N E M E:
1.	Jurabán László	Várkerület-72 sz.	rövidírukereskedő
2.	Ádler Már	Várkerület-109 sz.	óra és óraszerkereskedő
3.	Bakonyi Andor	Hunyadi J.-utca 52.sz.	fűszer és csomagkereskedő
4.	Baum Eleonór	Torna-utca 1 sz.	könyv és papírkerek.
5.	Beer Sándor és Tsa.	Várkerület-121.	női és férfi divatára
6.	Beis Eszter	Papac-1 sz.	vegyeskereskedő
7.	Czv.Nina Alfrédné	Mátyás kir.-u.15 sz.	papírkereskedés
8.	Czv.Nina Jakabné	Ergászat-utca 6 sz.	csomagkereskedés
9.	Boros László	Várkerület-34 sz.	kosárkereskedés
10.	Bognár Margit	Héflányi-utca 34 sz.	vegyeskereskedés
11.	Bresnitz Vilmos	Várkerület-119 sz.	textilkereskedő
12.	Braun Miksa	Várkerület-117 sz.	óra, óraszer és, óraszerk.
13.	Braun Eszter	Torna-utca 2 sz.	villanyszerelési cikk ker.
14.	Braun Eszter	Torna-utca 2 sz.	villanyszerelési cikk ker.
14.	Breuer Arnold	Várkerület-84 sz.	piperecikk kereskedő
15.	Breuer Dávid	Várkerület-63 sz.	illatszerekkereskedés
16.	Breuer Lipót	Várkerület-9 sz.	vegyeskereskedés
17.	Breuer Árpád	Ónabona-tér 1 sz.	halkereskedő
18.	Breuer Mihály	Várkerület-78 sz.	fűszer és tejtermékek.
19.	Breuer Testvérek	Várkerület-84 sz.	vegyeskereskedő
20.	Davidovits Dávid	Ötvös-utca 15 sz.	vegyeskereskedő
21.	Davidovits Jakab	Ötvös-utca 15 sz.	üvegkereskedő
22.	Davidovits Simon	Ötvös-utca 15 sz.	vegyeskereskedő
23.	Deutsch Irén	Várkerület-123 sz.	bőrkereskedés
24.	Drach Jenő	Várkerület-119 sz.	bátor, villanyszerel.cikk.
25.	Drach Mária	Várkerület-74 sz.	édesem
26.	Eisenstädter Mária	Várkerület-28 sz.	szabóras
27.	Fischer Emil	Várkerület-23 sz.	rövidírukereskedés
28.	Fischer Lajos	Ötvös-utca 3 sz.	vegyeskereskedés
29.	Fischer Mihály	Várkerület-56 sz.	divatrukereskedő
30.	Fonyó Jenő	Várkerület-24 sz.	bismányi, gázkeresk.
31.	Friedmann Árpád	Csongor-utca 1 sz.	lakkereskedő
32.	Friedmann Miklós	Fegyvertér-utca 3 sz.	antiquárukereskedő
33.	Fux Albert	Várkerület-3 sz.	rövidírukereskedő
34.	Fux Jenő	Teuplós-utca 21 sz.	rövidírukereskedő
35.	Fux Mária és Tsa.	Várkerület-105 sz.	női konfekciókeresk.

Részlet a zár alá vett üzletekről készült listából

2006. LX. ÉVFOLYAM 1. SZÁM / 3Sorsfordító esztendő. Adatok és források 1944/45 soproni eseményeihez / 54Varga Imréné: "...az oltárt, a híveket még életem veszélyeztetése során sem hagytam el...". Adatok a soproni és Sopron környéki evangélikus lelkészek 1944/45. évi